

REKO-RAPPORTEN 2010

INNEHÅLL

SAMMANFATTNING	5
REKO-INDEX	7
PROJEKTBERÄTTELSE	17
INTERVJU MED VINNAREN	27
MENTALA MURAR: DEN SOM INTE FÅR SKA INTE HELLRE HA	29
ÖVRIG STATISTIK	41
BILAGA 1: METODBESKRIVNING	45
BILAGA 2: MU-RAMAVTALET (FAKSIMIL)	49

© Reko 2010

© Erik Krikortz, Jan Rydén, Tanja von Dahlen, Tobias Nielsén 2010

Redaktion: Erik Krikortz, Jan Rydén, Tanja von Dahlen

Reko-rapporten utges av föreningen c/o konst
med stöd av Statens kulturråd.

Reko finansieras även av Framtidens kultur
och Västra Götalandsregionen.

KULTURRÅDET

STIFTELSEN **framtidens
kultur**

 VÄSTRA
GÖTALANDSREGIONEN

www.projektreko.org
ISBN 978-91-633-6952-0

SAMMANFATTNING

Reko undersöker arbetsvillkoren för svenska konstnärer som ställer ut vid konstinstitutioner i Sverige. Projektet arbetar för en mer transparent konstbransch och har skapat en "rättvisemärkning", *Reko-märkningen*, samt utsett Sveriges mest Reko konstinstitution.

Sju institutioner Reko-märks: Göteborgs konsthall, Färgfabriken norr, Riksställningar, Moderna museet, Nationalmuseum, Konsthall C, samt Örnköldsviks museum och konsthall. *Reko-priset 2010* går till Göteborgs konsthall.

86 konstinstitutioner valdes ut till Reko-undersökningen och av dessa har 60 kunnat utvärderas enligt Reko-kriterierna. Informationen som ligger till grund för bedömningen har främst lämnats av konstnärer, men även av utställningsproducenter och curatorer. Rekos statistik grundar sig på enkätsvar gällande 228 konstnärer och utställningstillfällen.

Undersökningen visar att var fjärde utställande konstnär saknar ett skriftligt avtal. Fyra av tio institutioner låter konstnärer arbeta utan avtal vid enstaka eller upprepade tillfällen. Var sjunde utställande konstnär måste själv betala delar av utställningens produktion. Endast fyra av tio utställande konstnärer får utställningsersättning enligt MU-avtalets miniminivåer. Medverkansersättning, dvs. timarvode för arbete med utställningens produktion, betalas endast i undantagsfall.

En viktig slutsats i undersökningen är att institutionens storlek inte påverkar villkoren som konstnärerna får. Mindre konsthallar och museer ger i princip lika bra villkor som stora och/eller statliga. Med andra ord handlar det mest om inställning, prioriteringar och grad av professionalitet. Bland de sju institutioner som blir Reko-märkta varierar besökarantalet mellan 2 600 och 500 000, medan budgetarnas storlek sträcker sig från 0,9 till 173 miljoner kronor.

MU-avtalen

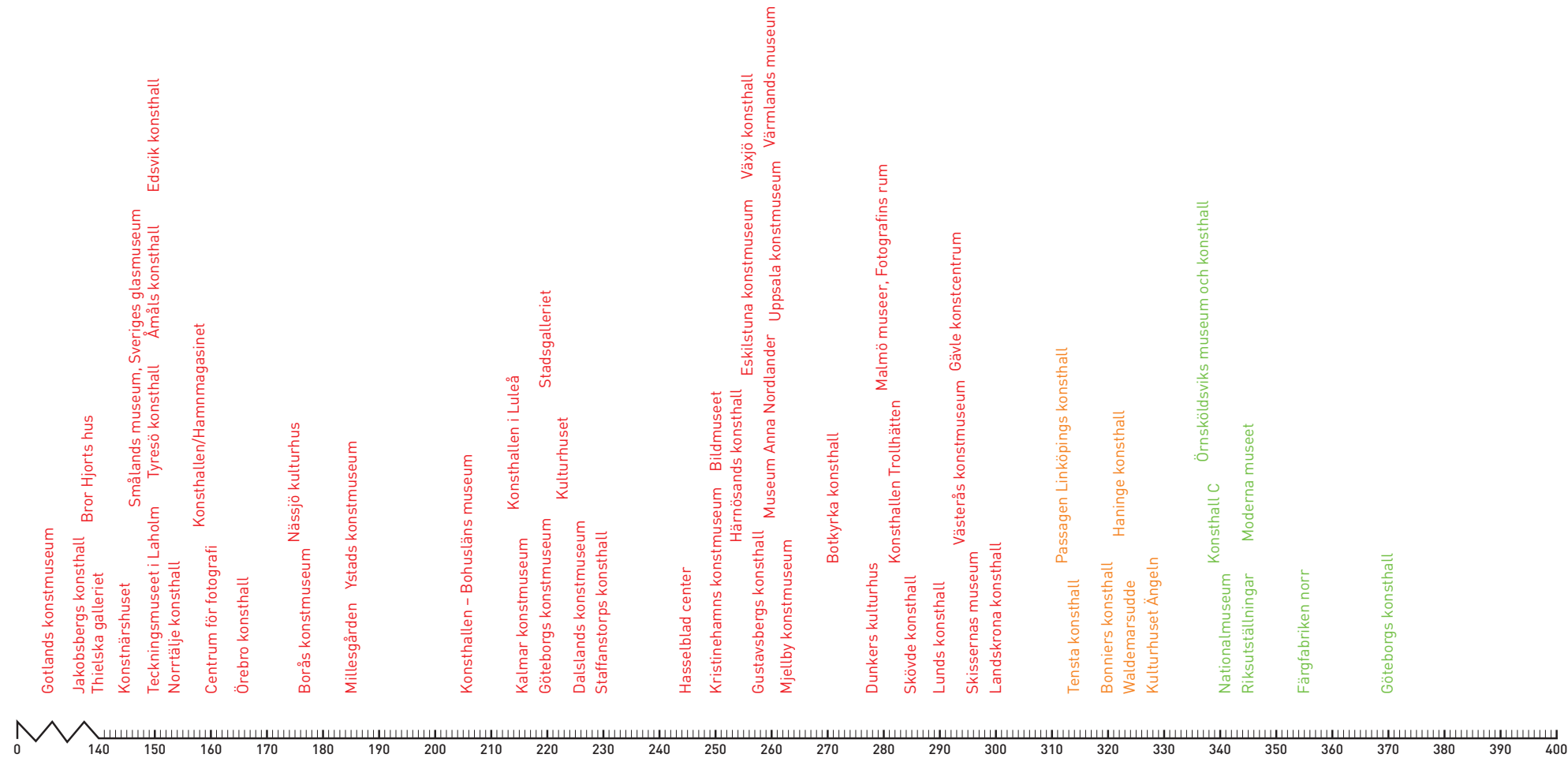
Det nya statliga ramavtalet för *konstnärers medverkan och ersättning* vid utställning började gälla 1 januari 2009. MU står för *medverkans- och utställningsersättning*. MU-avtalen består av ett ramavtal och ett normalavtal.

MU-ramavtalet har träffats mellan svenska staten och KRO/KIF, Svenska Tecknare och Svenska Fotografers Förbund. Ramavtalet reglerar *dels* hur förhandling ska gå till och hur avtal ska slutas mellan en utställande konstnär och en arrangör i samband med en utställning, *dels* ersättning till den utställande konstnären för att hans eller hennes verk visas på utställningen.

MU-normalavtalet är ett avtal som har tagits fram gemensamt av flera aktörer från konstscenen och ska användas som grund för det enskilda avtal som ska träffas mellan en utställande konstnär och en arrangör inför en utställning. MU-normalavtalet bygger på MU-ramavtalet.

KRO/KIF bedriver MU-kampanjen, en utbildningssatsning kring MU-avtalen. Mer information om kampanjen finns på KRO:s hemsida.

(Källa: www.kro.se)

Reko-index
Tabell 1

		POÄNG				
		TOTAL	1	2	3	4
1	Göteborgs konsthall	370	100	100	80	90
2	Färgfabriken norr	355	100	100	75	80
3	Riksställningar	345	100	100	80	65
3	Moderna museet	345	100	100	80	65
5	Nationalmuseum	341	100	100	81	60
6	Konsthall C	339	100	67	97	75
7	Örnsköldsviks museum och konsthall	337	100	100	77	60
8	Kulturhuset Ängeln	328	100	100	58	70
9	Waldemarsudde	324	100	100	69	55
10	Haninge konsthall	322	100	100	47	75
11	Bonniers konsthall	320	100	83	82	55
12	Tensta konsthall	314	100	100	54	60
13	Passagen Linköpings konsthall	312	100	80	62	70
14	Landskrona konsthall	300	100	100	40	60
15	Skissernas museum	296	100	100	26	70
16	Västerås konstmuseum	294	100	100	29	65
17	Gävle konstcentrum	293	100	100	48	45
18	Lunds konsthall	290	50	100	80	60
19	Skövde konsthall	285	100	100	20	65
20	Konsthallen Trollhättan	282	77	59	81	65
21	Malmö museer, Fotografins rum	280	0	100	100	80
22	Dunkers kulturhus	278	100	100	38	40
23	Botkyrka konsthall	271	100	100	16	55
24	Mjellby konstmuseum	263	100	100	18	45
25	Uppsala konstmuseum	261	67	100	59	35
26	Museum Anna Nordlander	260	0	100	85	75
26	Värmlands museum	260	100	50	40	70
28	Gustavsbergs konsthall	258	100	67	21	70
29	Eskilstuna konstmuseum	256	80	60	66	50
29	Växjö konsthall	256	60	100	31	65
31	Härnösands konsthall	254	100	100	14	40
32	Kristinehamns konstmuseum	250	100	100	0	50
32	Bildmuseet	250	100	100	25	25
34	Hasselblad center	245	100	100	0	45
35	Staffanstorps konsthall	230	100	100	0	30
36	Dalslands konstmuseum	226	100	0	51	75
37	Kulturhuset	223	100	33	50	40
38	Göteborgs konstmuseum	220	50	100	35	35
38	Stadsgalleriet	220	100	100	0	20
40	Kalmar konstmuseum	216	0	100	46	70
41	Konsthallen i Luleå	214	60	100	14	40
42	Konsthallen – Bohusläns museum	206	33	100	18	55
43	Millesgården	185	100	33	22	30
43	Ystads konstmuseum	185	50	100	0	35
45	Borås konstmuseum	177	25	100	22	30
46	Nässjö kulturhus	175	100	0	25	50
47	Örebro konsthall	166	50	50	26	40

Reko-index

		POÄNG				
		TOTAL	1	2	3	4
48	Centrum för fotografi	160	0	100	0	60
49	Konsthallen/Hammagasin	158	0	100	23	35
50	Norrtälje konsthall	154	0	0	84	70
51	Teckningsmuseet i Laholm	150	100	0	0	50
51	Tyresö konsthall	150	100	0	0	50
51	Åmåls konsthall	150	100	0	0	50
51	Edsvik konsthall	150	0	100	0	50
55	Smålands museum, Sveriges glasmuseum	148	100	0	8	40
56	Konstnärshuset	145	100	0	0	45
57	Thielska galleriet	140	0	100	0	40
58	Bror Hjorts hus	127	0	0	87	40
59	Jakobsbergs konsthall	114	0	50	14	50
60	Gotlands konstmuseum	54	0	0	14	40

För att en institution ska *Reko-märkas* måste den uppnå vissa poängnivåer:

- 1: Skriftliga avtal – 100 poäng
- 2: Ersatta kostnader – 100 poäng
- 3: Utställningsersättning – 80 poäng
- 4: Övriga villkor – medverkansersättning, omdömen, policy, samarbete – 65 poäng

Fet stil betyder att Reko-nivån uppnåtts.

Rekos mål är att lyfta fram de institutioner som erbjuder bra villkor. En institution kan i något kriterium ligga under *Reko-nivån* och ändå bli *Reko-märkt*, om den sammanlagda poängen är tillräckligt hög, och det rör sig om mindre avvikelser.

Reko-index Tabell 2

1. **Göteborgs konsthall** Skriftliga avtal. Täcker alla kostnader. Utställningsersättning enligt avtal. Mycket goda omdömen. Betalar viss medverkansersättning.
2. **Färgfabriken norr** Skriftliga avtal. Täcker alla kostnader. Utställningsersättning nästan helt enligt avtal. Betalar viss medverkansersättning och dessutom traktamente.
3. **Riksutställningar** Skriftliga avtal. Täcker alla kostnader. Utställningsersättning enligt avtal. Betalar viss medverkansersättning.
3. **Moderna museet** Skriftliga avtal. Täcker alla kostnader. Utställningsersättning enligt avtal. Betalar ingen medverkansersättning men traktamente. Mycket goda omdömen.
5. **Nationalmuseum** Skriftliga avtal. Täcker alla kostnader. Utställningsersättning enligt avtal. Betalar ibland medverkansersättning. Goda omdömen.
6. **Konsthall C** Skriftliga avtal. Utställningsersättning dubbelt så hög som avtalets miniminivå. Goda omdömen. Täcker nästan alla kostnader.
7. **Örnköldsviks museum och konsthall** Skriftliga avtal. Täcker alla kostnader. Utställningsersättning nästan enligt avtal.
8. **Kulturhuset Ängeln** Skriftliga avtal. Täcker alla kostnader. Betalar viss medverkansersättning. Ibland för låga utställningsersättningar.
9. **Waldermariusudde** Skriftliga avtal. Täcker alla kostnader. Ibland för låga utställningsersättningar.
10. **Haninge konsthall** Skriftliga avtal. Täcker alla kostnader. Ibland för låga utställningsersättningar.
11. **Bonniers konsthall** Skriftliga avtal. Utställningsersättning enligt avtal. Täcker inte alltid alla kostnader. Ofta ingen medverkansersättning.
12. **Tensta konsthall** Skriftliga avtal. Alla kostnader täckta. I några fall för låga utställningsersättningar.
13. **Passagen Linköpings konsthall** Skriftliga avtal. Ersätter inte alltid alla kostnader. Oftast för låga utställningsersättningar.
14. **Landskrona konsthall** Skriftliga avtal. Ersätter kostnaderna. Högst varierande arvoden. Ibland utställningsersättning enligt avtal, ibland ingen alls.
15. **Skissernas museum** Skriftliga avtal och oftast ersatta kostnader. Betalar utställningsersättningar långt under avtalsnivå. Knappt någon medverkansersättning.
16. **Västerås konstmuseum** Skriftliga avtal. Kostnader täcks. Betalar utställningsersättningar men långt under avtalsnivå.
17. **Gävle konstcentrum** Bra policy men de facto utställningsersättningar under avtalsnivå. Nästan aldrig medverkansersättning.
18. **Lunds konsthall** Utställningsersättning enligt avtal. Ersätter alla kostnader. Inte alltid skriftliga avtal. Ingen medverkansersättning.
19. **Skövde konsthall** Skriftliga avtal och ersatta kostnader. Betalar utställningsersättningar långt under avtalsnivå. Ingen medverkansersättning.
20. **Konsthallen Trollhättan** Utställningsersättning enligt avtal. Inte alltid skriftliga avtal, och inte alltid ersatta kostnader.
21. **Malmö museer, Fotografins rum** Utställningsersättningar dubbelt så höga som avtalets miniminivå. Betalar alla kostnader. Viss medverkansersättning. Bra policy men upprättar inga skriftliga avtal.
22. **Dunkers kulturhus** Ersatta kostnader. Skriftliga avtal. Bra omdömen. Utställningsersättning långt under miniminivån. Ej medverkansersättning.
23. **Botkyrka konsthall** Skriftliga avtal och ersatta kostnader. Utställningsersättning långt under miniminivån. Ingen medverkansersättning.
24. **Mjellby konstmuseum** Skriftliga avtal och ersatta kostnader. Utställningsersättningar långt under avtalets miniminivå.
25. **Uppsala konstmuseum** Kostnader ersatta. Inte alltid skriftliga avtal. Utställningsersättning ofta under avtalets miniminivå. Policy att ej betala utställningsersättning vid gruppställning, förhandlar vid separatutställning. Sällan medverkansersättningar trots omfattande arbete för konstnärer.
26. **Museum Anna Nordlander** Alla kostnader täckta. Utställningsersättning enligt och ibland över miniminivån. Bra policy som innebär att upprätta skriftliga avtal, men har ej hållit den.
26. **Värmlands museum** Skriftliga avtal. Bra omdömen. Ersätter inte alltid kostnader. Betalar högst varierande utställningsersättningar. Ibland enligt avtal, oftast långt under.
28. **Gustavsberg konsthall** Skriftliga avtal. Betalar för låga utställningsersättningar. Betalar oftast omkostnader, men inte alltid.

Reko-index

29. **Eskilstuna konstmuseum** Nästan alltid skriftliga avtal. Ersätter inte alltid kostnader. Utställningsersättning ibland över miniminivån, men lika ofta långt under. Betalar oftast inte medverkansersättning.
29. **Växjö konsthall** Kostnader ersatta. Ibland skriftliga avtal, ibland inte. Utställningsersättningar alltid under miniminivån. Ofta ingen medverkansersättning.
31. **Härnösands konsthall** Ersatta kostnader. Skriftliga avtal. Mycket låg utställningsersättning.
32. **Kristinehamns konstmuseum** Ersatta kostnader. Skriftliga avtal. Bra omdömen. Ingen utställningsersättning.
32. **Bildmuseet** Skriftliga avtal och ersatta kostnader. Policy att följa MU-avtalet men betalar utställningsersättningar under avtalets miniminivå. Betalar ingen medverkansersättning trots omfattande arbete för konstnärer. Kritiska omdömen.
34. **Hasselblad center** Ersatta kostnader. Skriftliga avtal. Ingen utställningsersättning.
35. **Staffanstorps konsthall** Ersatta kostnader. Skriftliga avtal. Ingen utställningsersättning. Ingen medverkansersättning.
36. **Dalslands konstmuseum** Skriftliga avtal. Täcker inte kostnader. Ibland utställningsersättning över miniminivå, ibland ingen alls. Bra omdömen.
37. **Kulturhuset** Skriftliga avtal. Har vid ett flertal utställningar inte ersatt alla kostnader. Har trots bra policy ibland betalat utställningsersättning långt under miniminivå. Betalar medverkansersättning bara ibland.
38. **Göteborgs konstmuseum** Policy att upprätta skriftliga avtal, men följer inte alltid. Utställningsersättningarna ligger långt under miniminivån. Kritiska omdömen.
38. **Stads Galleriet** Ersatta kostnader. Skriftliga avtal. Ingen utställningsersättning. Kritiska omdömen.
40. **Kalmar konstmuseum** Ej skriftliga avtal. Täcker kostnader. Utställningsersättningar ibland på miniminivå, ibland långt under. Betalar ibland medverkansersättning.
41. **Konsthallen i Luleå** Täcker kostnader. Ibland skriftliga avtal, ibland inte. Utställningsersättningar långt under miniminivån. Ibland ingen ersättning alls.
42. **Konsthallen Bohusläns museum** Ersätter omkostnader. Ofta inga skriftliga avtal. Ofta ingen utställningsersättning alls, ibland under miniminivå.
43. **Millesgården** Alltid skriftliga avtal. Ibland ingen utställningsersättning alls, ibland under miniminivå. Har vid flera tillfällen inte betalat konstnärers kostnader. Oftast ingen medverkansersättning trots omfattande arbete för konstnärer. Kritiska omdömen.
43. **Ystads konstmuseum** Ibland skriftliga avtal, ibland inte. Betalda kostnader. Ingen utställningsersättning. Ofta ingen medverkansersättning.
45. **Borås konstmuseum** Ofta inga skriftliga avtal. Ibland utställningsersättning under miniminivå, ibland ingen alls, ofta ingen medverkansersättning.
46. **Nässjö kulturhus** Skriftliga avtal. Ej ersatta kostnader. Utställningsersättning långt under miniminivån.
47. **Örebro konsthall** Betalar ibland kostnader, ibland inte. Ibland utställningsersättning under miniminivån, ibland ingen alls. Kritiska omdömen.
48. **Centrum för fotografi** Kostnader ersatta. Ej skriftliga avtal. Ingen utställningsersättning.
49. **Konsthallen/Hammagasin** Betalda kostnader. Ej skriftliga avtal. Utställningsersättning bara ibland, och då under miniminivå. Ofta ingen medverkansersättning.
50. **Norrälje konsthall** Ej skriftliga avtal. Ersätter inte alla kostnader. Däremot utställningsersättning över miniminivån.
51. **Teckningsmuseet i Laholm** Skriftliga avtal. Kostnader ej betalda. Ingen utställningsersättning.
51. **Tyresö konsthall** Skriftliga avtal. Kostnader ej betalda. Ingen utställningsersättning.
51. **Åmåls konsthall** Skriftliga avtal. Kostnader ej betalda. Ingen utställningsersättning.
51. **Edsvik konsthall** Kostnader ersatta. Ej skriftliga avtal. Ingen utställningsersättning.
55. **Smålands museum, Sveriges glasmuseum** Skriftliga avtal men inga kostnader betalda. Utställningsersättning långt under miniminivå. Ingen medverkansersättning.
56. **Konstnärshuset** Skriftliga avtal, ej betalda kostnader. Ingen utställningsersättning. Viss medverkansersättning.
57. **Thielska galleriet** Täcker kostnader. Ej skriftliga avtal. Ingen utställningsersättning.
58. **Bror Hjorts hus** Ej skriftliga avtal, ej ersatta kostnader. Utställningsersättning över miniminivån. Ej medverkansersättning trots omfattande arbete.
59. **Jakobsbergs konsthall** Ej skriftliga avtal. Ibland ej alla kostnader ersatta. Betalar utställningsersättningar, men långt under miniminivå.
60. **Gotlands konstmuseum** Ej skriftliga avtal, ej ersatta kostnader. Ingen medverkansersättning. Mycket låg utställningsersättning.

Underlag till Reko-index

Tabell 3

	Antal enkätsvar	Antal konstnärer som enkätsvaren gäller
Bildmuseet	2	2
Bonniers konsthall	5	6
Borås konstmuseum	4	4
Botkyrka konsthall	1	1
Bror Hjorts hus	1	1
Centrum för fotografi	1	1
Dalslands konstmuseum	2	2
Dunkers kulturhus	1	1
Edsvik konsthall	1	14
Eskilstuna konstmuseum	5	5
Färgfabriken norr	2	2
Gotlands konstmuseum	1	1
Gustavsbergs konsthall	3	3
Gävle konstcentrum	2	2
Göteborgs konsthall	6	4
Göteborgs konstmuseum	2	2
Haninge konsthall	3	3
Hasselblad center	1	1
Härnösands konsthall	1	1
Jakobsbergs konsthall	4	4
Kalmar konstmuseum	2	2
Konsthall C	3	3
Konsthallen – Bohusläns museum	2	3
Konsthallen i Luleå	5	5
Konsthallen Trollhätten	3	22
Konsthallen/Hamnmagasinet	2	2
Konstnärshuset	3	3
Kristinehamns konstmuseum	1	1
Kulturhuset	3	3
Kulturhuset Ängeln	3	8
Landskrona konsthall	2	2
Lunds konsthall	2	2
Malmö museer, Fotografins rum	1	4
Millesgården	3	3
Mjellby konstmuseum	2	2
Moderna museet ¹	1	1
Museum Anna Nordlander	2	2
Nationalmuseum	2	2
Norrälje konsthall	1	1
Nässjö kulturhus	1	1
Passagen Linköpings konsthall	5	5
Riksställningar	2	51
Skissernas museum	2	2
Skövde konsthall	3	3
Smålands museum, Sveriges glasmuseum	1	1
Stadsgalleriet	1	1
Staffanstorps konsthall	1	1

	Antal enkätsvar	Antal konstnärer som enkätsvaren gäller
Teckningsmuseet i Laholm	1	1
Tensta konsthall	3	3
Thielska galleriet	1	2
Tyresö konsthall	3	3
Uppsala konstmuseum	3	3
Waldemarsudde	1	1
Värmlands museum	2	2
Västerås konstmuseum	2	2
Växjö konsthall	2	5
Ystads konstmuseum	2	2
Åmåls konsthall	1	2
Örebro konsthall	4	4
Örnsköldsviks museum och konsthall	2	2
Totalt	134	228

För samtliga Reko-märkta institutioner har vi tagit in kompletterande uppgifter via telefonsamtal och mejl.
1) Underlaget för Moderna museet är komplett, eftersom museet bara gjorde en utställning med en levande svensk konstnär under 2009 med verk som ej tillhör museets samlingar.

Konstinstitutioner utan Reko-index

Tabell 4

Följande 26 konstinstitutioner har inte kunnat bedömas, då underlag saknas:

Alingsås konsthall
Falsterbo konsthall
Färgfabriken
Grafikens hus
Index
Konsthallen i Luna kulturhus
Kramfors konsthall
Kristianstads konsthall
Länsmuseet Halmstad
Magasin 3
Malmö konsthall
Malmö konstmuseum
Marabouparken
Mejan Labs
Museet/Bollnäs konsthall
Nacka konsthall
Nordiska akvarellmuseet
Norrköpings konstmuseum
Pumphusets konsthall
Röda sten
Sandvikens konsthall
Stockholms läns museum
Sundsvalls museum
Tomelilla konsthall
Vetlanda museum
VIDA museum

PROJEKTBERÄTTELSE

*Isn't it odd that curators and artists pushing progressive agendas,
like ourselves, keep ending up creating and working under
the most exploitative conditions?*

Tirdad Zolghadr, curator och konstkritiker

Idén var enkel: Borde det inte finnas ett slags innehållsdeklaration på konstutställningar? Något som berättar för publiken på vilka villkor konsten man tittar på har producerats? Samtidskonsten är bra på att påvisa sociala strukturer, missförhållanden och osynliga maktrelationer. Men den ekonomiska kontext i vilken konsten görs är ofta osynlig. Vad händer om man lyfter fram konstnärernas villkor och gör dem till en del av utställningsmottagandet? Om man importerar något som en rättvisemärkning till konstbranschen?

Reko är ett oberoende konstprojekt. Vi har skapat en *Reko-märkning* av institutioner som ställer ut samtidskonst och vi har utsett Sveriges mest *Reko konstinstitution 2010*. Baserat på data som samlats in under 2009 har vi kartlagt arbetsvillkoren bakom konsten på 86 konsthallar och museer i Sverige. Vi har ställt frågor som: Skrivs det avtal med konstnärerna? Får de sina kostnader ersatta? Betalas det utställningsersättning? Vilken policy och inställning har institutionerna när det gäller konstnärernas arbetsvillkor? Alla konstinstitutioner som erbjuder tillräckligt bra villkor har fått en *Reko-märkning*. Vi har även skapat ett *Reko-index* över de konsthallar och museer som vi undersökt.

Det finns många åsikter om konstnärernas arbetsvillkor men få faktauppgifter. Ibland kan man känna av en viss uppgivenhet inför att ens diskutera frågan eftersom den verkar vara evig och situationen oföränderlig. Alla vet på något sätt att villkoren är dåliga. Men hur ser problematiken egentligen ut? Var finns det faktiskt bra villkor? Reko beskriver problemet som det ser ut i nuläget, och försöker peka åt det håll där lösningarna verkar finnas. Vi skapar därmed en bas för en konstruktiv diskussion. Vi vill särskilt lyfta fram de konstinstitutioner som ger goda villkor till utställande konstnärer och som kan fungera som bra exempel.

En viktig tanke med projektet är att sätta konsten i en konkret ekonomisk kontext. Filosofen Jacques Rancière definierar konst bl.a. som något som får oss att ändra vår syn på hur vi upplever, ordnar och delar in världen; och den kan därigenom vara politisk.¹ Reko är med det synsättet ett konstnärligt projekt med politiska effekter. Det handlar om att förändra etablerade tankemönster i konstbranschen.

I denna rapport redovisar vi undersökningens resultat. I centrum står *Reko-indexet* där all data som vi samlat in under 2009 kristalliseras. Indexet är baserat på ett poängsystem och visar hur nära *Reko-målet* de olika konstinstitutionerna befinner sig. Sju institutioner *Reko-märks*. I en metodbilaga redovisar vi hur beräkningarna gjorts. Relativt små skillnader kan ge utslag i index. Några steg uppåt eller nedåt skulle kunna bero på tillfälligheter. Däremot menar vi att det absolut är så att de institutioner som ligger i toppen i väsentlig grad ger bättre villkor än de som ligger i mitten eller botten.

Genom *Reko-märkningen* och *Reko-indexet* gör vi en komplex fråga överblickbar och lägger grunden för en mer djupgående diskussion. Naturligtvis betyder detta på ett sätt även en förenkling, vilket för med sig risken att inte alla detaljer och nyanser kommer fram. Många aspekter är värda att tas upp i diskussionen kring konstnärernas villkor när de ställer ut på landets konstinstitutioner – och Reko gör inte anspråk på att täcka in samtliga. Vi hävdar inte heller att de ekonomiska villkoren är det enda som räknas; det finns självklart andra aspekter som är viktiga när en utställning produceras. Men det är viktigt att begränsa en undersökning som denna. Insynen i konstbranschens ekonomiska villkor är alldeles för dålig, trots att den till stora delar består av offentliga verksamheter. De ekonomiska aspekterna måste lyftas fram i ljuset för att vi ska kunna beskriva situationen och där- efter staka ut en väg mot förändring.

---

1) Jacques Rancière, "Estetiken som politik", övers. Kim West, i Jacques Rancière, *Texter om politik och estetik*, Site Editions 2, red. Christina Kullberg, Jonas (J) Magnusson, Sven-Olov Wallenstein & Kim West, Lund: Propexus, 2006, s. 96.

Under arbetets gång har vi fört samtal med många olika aktörer i konstbranschen. Vi har varit noga med att låta projektets metod och resultat granskas av en oberoende referensgrupp: Katja Lindquist, fil.dr., forskare inom konstnärligt företagande och organisering inom kulturområdet, Linus Elmes, chef på Unge Kunstneres Samfund i Oslo, och Frida Cornell, frilanscurator. Vi har också haft en utomstående statistiker som rådgivare. För att anlägga ytterligare perspektiv bad vi kulturekonomen Tobias Nielsén skriva en oberoende analys.

Genomförande

Reko började sin offentliga verksamhet i januari 2009, när det nya statliga MU-avtalet trädde i kraft. Projektet lanserades i februari samma år med seminariet "Nya ramar för bildkonsten 2009" på Kulturhuset. Reko utgår i undersökningen till stora delar från MU-avtalet. Det är idag inte bindande för samtliga konstinstitutioner, men har potential att tjäna som utgångspunkt för en praxis för hela konstbranschen.

Vi inledde arbetet med att välja ut 86 konstinstitutioner till undersökningen. Urvalet inkluderar i stort sett samtliga institutioner som faller under följande två kriterier: 1) De ska ställa ut levande svenska konstnärer och 2) deras verksamhet ska vara professionell. Som en professionell verksamhet förstår vi en institution som har avlönade anställda och ställer ut professionella konstnärer. Vi har valt att inte titta på ideella initiativ och amatörverksamheter. Med ett par undantag undersöker Reko verksamheter som huvudsakligen finansieras med offentliga medel.

Med hjälp av en första enkät som gick ut till samtliga utvalda institutioner samlade vi grundläggande data kring deras verksamhet, bl.a. budget, verksamhetens profil och policy gällande konstnärarsvoden. Om denna inledande enkät efter ett antal påstötningar lämnats obesvarad har vi försökt inhämta uppgifterna via andra källor, t.ex. institutionens huvudman eller Statens kulturråd. Listan med grundläggande data finns tillgänglig på Rekos hemsida, www.projektreko.org.

Projektets kärna består i att skapa ett index över villkoren för konstnärer när de ställer ut vid de medverkande konstinstitutionerna.

Utgångsmaterialet är uppgifter enligt fyra kriterier:

1. Skriftliga avtal. Upprättas sådana?
2. Ersatta kostnader. Ersätts samtliga kostnader i samband med utställningen?
3. Utställningsersättning. Betalas utställningsersättning enligt MU-avtalet?
4. Övriga villkor – medverkansersättning, omdömen, policy, samarbete. I denna kategori ingår:
  - a. Betalas skäligen medverkansersättning (timarvode för nedlagt arbete)?
  - b. Uppgiftslämnarnas kommentarer om institutionen.
  - c. Har institutionen en policy för konstnärers villkor och hur ser denna ut?
  - d. Lämnar institutionen ut uppgifter kring verksamheten (de flesta faller under offentlighetsprincipen) och hur förhåller den sig till arbetet för att förbättra konstnärernas villkor?

För att underlätta insamlandet av fakta utvecklade vi en andra webbenkät som fylls i online på Rekos hemsida.² Både konstnärer och utställande institutioner kan fylla i enkäten. Många har också fått enkäten som ett mejlutskick. Reko kontrollerar fakta i de fall det lämnats motstridiga eller till synes felaktiga uppgifter. Webbenkäten bygger huvudsakligen på MU-normalavtalets struktur och innehåll.

Under året genomfördes ca 340 utställningar med deltagande av levande svenska konstnärer vid de undersökta institutionerna. Vi begränsade *Reko-undersökningen* till utställningar med konstnärer bosatta eller verksamma i Sverige, eftersom MU-avtalet gäller just för utställningar med konstnärer från Sverige.

Förutom till institutionens anställda personal har vi vänt oss till frilanscuratorer och utställande konstnärer. Vi har kontaktat cirka 400 konstnärer personligen och i samarbete med Konstnärernas Riksorganisation gått ut med ett mejlutskick till organisationens ca 3 000 medlemmar. Till institutionerna har vi mejlat enkäten två gånger. Alla parter har ombetts att besvara enkäten samt bidra med kommentarer, visioner och förslag.

Rekos statistik grundar sig på enkätsvar gällande 228 konstnärer och utställningstillfällen.

Resultat och slutsatser

Av de 86 institutioner som var med i undersökningen kan 60 representeras i *Reko-indexet*. För vissa institutioner har vi inte fått in något underlag. Ibland beror detta på att inga utställningar gjorts med levande svenska konstnärer under 2009.

Undersökningen visar att villkoren för konstnärer som ställer ut vid landets konstinstitutioner generellt sett är mycket dåliga. Av 60 institutioner har endast sju kunnat bedömas som Reko: Göteborgs konsthall, Färgfabriken norr, Riksutställningar, Moderna museet, Nationalmuseum, Konsthall C, samt Örnsköldsviks museum och konsthall. *Reko-priset 2010* går till Göteborgs konsthall, som utsetts till *Sveriges mest Reko konstinstitution*.

Enligt Rekos statistik saknar var fjärde utställande konstnär ett skriftligt avtal. Fyra av tio institutioner låter konstnärer arbeta utan avtal vid enstaka eller upprepade tillfällen. Var sjunde utställande konstnär måste själv betala delar av utställningens produktion. Endast fyra av tio utställande konstnärer får utställningsersättning enligt MU-avtalets miniminivåer. Medverkansersättning, dvs. timarvode för arbete med utställningens produktion, betalas endast i undantagsfall.

Statistiken visar även att kvinnliga konstnärer får lägre ersättningar än manliga, samt oftare själva måste betala för delar av produktionen.

---

² Webbenkäten finns tillgänglig på Rekos hemsida, www.projektreko.org.

Även om dessa skillnader inte är statistiskt signifikanta kan resultaten inte utesluta att kvinnor får sämre villkor än män. Konstbranschens ekonomi saknar transparens, och som så ofta tycks informella beslutsvägar och osynliga strukturer leda till ojämlikhet.

Det finns emellertid många institutioner som jobbar aktivt med konstnärernas villkor. På flera håll arbetar intendent, konsthallschefer och politiker med förändringar. MU-avtalet har satt igång diskussioner vid landets konstinstitutioner. De kommentarer och reaktioner vi fått tyder på att utvecklingen går åt rätt håll. Nu gäller det bara att följa dem som kommit längst på vägen mot en Reko konstbransch.

En viktig slutsats i undersökningen är att institutionens storlek inte påverkar villkoren konstnärerna får. Mindre konsthallar och museer ger i princip lika bra villkor som stora och/eller statliga.³ Med andra ord handlar det mest om inställning, prioriteringar och grad av professionalitet. Bland de sju institutioner som blir *Reko-märkta* varierar besökarantalet mellan 2 600 och 500 000, medan budgetarnas storlek sträcker sig från 0,9 till 173 miljoner kronor.

Reflektion

Reko vill lägga grunden för en diskussion kring det etablerade sättet att värdera konstnärligt arbete. Genom att kartlägga villkoren för utställande konstnärer ger vi institutioner och konstnärer ett faktabaserat underlag för en sådan diskussion.

Under arbetet med Reko har vi mötts av stor nyfikenhet från institutionernas sida. Konsthalls-, museichefer och intendent drar hur

---

3) Det statliga MU-avtalet delar in konstinstitutionerna i fyra kategorier beroende på storlek. Samtliga statliga institutioner, även de något mindre, hamnar i kategori 1 tillsammans med de största museerna och konsthallarna. Det finns i princip inget samband mellan vilken kategori en institution tillhör och hur den placerar sig i *Reko-indexet*.

andra gör med utställnings- och medverkansersättningar. Nästan alltid uttrycker man även sin goda vilja att betala bättre ersättningar, men anser sig vara bakbunden av en alltför snålt tilltagen budget. En typisk kommentar är: "Jag vill inget hellre än att betala bra, men det finns inga pengar. Det är politikerna ni måste påverka." Ett återkommande intryck under Reko-arbetet är att det sker en ansvarsförskjutning när det gäller låga eller uteblivna ersättningar. Ansvaret ligger ständigt en bit bort.

Många tycker att Reko är en bra idé, och att det är dags att göra något åt situationen. Reko har potential att tillsammans med det nya MU-avtalet verkligen göra skillnad. En nyhet är att MU-avtalet skiljer på utställningsersättning ("hyra av verk") och medverkansersättning (timarvode). Fokus flyttas därmed från konstverket som objekt till konstnärens arbetstid. Nu kan det skapas en ny norm. Om användningen av MU-avtalets tariffer för utställningsersättning börjar spridas så innebär det ett steg framåt. Men det bör betonas att tarifferna anger miniminivåer – av institutionsföreträdare tolkas de ofta som maximinivåer. Nästa steg är att institutionerna när det är befogat betalar utställningsersättningar över miniminivån, och att de över huvud taget *börjar* betala medverkansersättning för det arbete som utförs av konstnären i direkt samband med utställningen.

Vi har mött negativa reaktioner från personal på vissa institutioner, även om dessa utgör undantag. Det har däremot generellt funnits ett motstånd mot att lämna ut information (detta gäller även för vissa konstnärer som vi tillfrågat). Motståndet tycks främst bero på tidsbrist, men också på en ovana vid att ta fram den typ av uppgifter som vi bett om. Många institutioner redovisar t.ex. inte sina konstnärarvoden separat. Vissa institutioner har ignorerat Rekos upprepade förfrågningar, trots att offentlighetsprincipen borde gälla för stora delar av den efterfrågade informationen.

Ett fåtal institutionsföreträdare har reagerat på att vi i en första enkät ville ta in uppgifter om lokal- och personalkostnader för att kunna ställa dem i relation till konstnärarvoden. De menar att det inte går att jämföra arvoden, som är en del av den rörliga budgeten, med fasta

kostnader som lokaler och personal. Utifrån Rekos perspektiv är det dock viktigt att sätta in arvodena i ett budgetsammanhang, för att kunna tydliggöra vilka summor som diskussionen kring arvodena faktiskt handlar om – i relation till andra kostnader. Och då måste man jämföra med de andra kostnader som institutionen har.

Ett annat förbehåll rörde projektets fokus på ekonomi och siffror. Är inte kreativiteten i fara om det alltid ska vara skriftliga avtal och rediga villkor? Det är en farhåga vi mött från flera institutionsföreträdare – även från personer som i grunden är positiva till Reko. “Ska man höra taxametern ticka i bakgrunden när man försöker ha ett kreativt möte med konstnären?” Eller: “Vill [Reko] politisera och byråkratisera produktionsapparaten på konstfältet? Vad händer exempelvis med en faktor som kreativitet? Är villkor alltid viktigare än kvalitet?”

Reko vill inte byråkratisera konstlivet. Det finns en idé om att konst och kreativitet kan kvävas av alltför mycket formalia, eller av att pengar ens diskuteras. Vi ser det inte så. Tvärtom skulle det frigöra tid och energi om det fanns en enkel och transparant praxis kring skriftliga avtal och vettiga ersättningar. Det är något man snabbt vill klara av för att sedan övergå till väsentligheterna. Konstnären ska inte behöva vara en fullfjädrad förhandlare för att tvinga fram ett skriftligt avtal från en offentligt finansierad konstinstitution.

Vi förstår att en Reko konstinstitution inte nödvändigtvis gör bättre utställningar än en icke-Reko. Men det omvända gäller inte heller. Förtroende, kreativa samtal och andra svårfångade värden är viktiga förutsättningar för en bra utställningsproduktion. Men det finns ingen motsättning mellan förtroende, kreativitet och goda villkor, eller mellan goda villkor och kvalitet. Tvärtom kan goda villkor ge bättre förutsättningar för kreativiteten och ett skriftligt avtal öka förtroendet och tryggheten i samarbetet.

Idag är den ekonomiska ersättningen för konstnärens arbete som en kruka med guld vid regnbågens slut. Alla talar om den, men den drar sig ständigt undan när man närmar sig. Därför framstår det som väsentligt att etablera en ny princip: Att utställningar på offentliga

konstinstitutioner är en egen arbetsmarknad för konstnärerna och inte ett skyltfönster för en eventuell senare försäljning av konstverk. Konstnären är en yrkesmänniska som skapar utställningsupplevelser som medborgarna kan ta del av på våra konsthallar och museer. För detta arbete ska konstnären betalas.

Projektets fortsättning

Denna första *Reko-rapport* är något av en pilotstudie. Det har inneburit ett omfattande arbete att bygga upp databaser och system, samt att upprätta kontakt med alla olika parter. Om projektet får leva vidare kan strukturen till stora delar återanvändas och därmed skulle en mindre arbetsinsats krävas. Vår förhoppning är att projektet uppfattas som viktigt och att det ska finnas ett intresse för en fortsättning. För att Reko ska kunna nå sin fulla effekt måste det utvecklas och verka under flera års tid. Vi har redan fått ett nytt anslag beviljat, och letar nu efter en etablerad samarbetspartner som vill driva projektet på lång sikt.

INTERVJU MED VINNAREN

Göteborgs konsthall vinner *Reko-priset 2010* som *Sveriges mest Reko konstinstitution*. Vi pratade med konsthallschefen Lene Crone Jensen.

Reko: – Grattis! Ni har utsetts till Sveriges mest Reko konstinstitution 2010. Hur känns det?

Lene Crone Jensen: – Det känns jättebra att ta emot Reko-priset! Det är en uppmuntran och ett erkännande av vårt arbete och samtidigt kan vi genom utnämningen bidra till diskussionen om konstnärers villkor. Jag tycker det är väldigt viktigt att skapa bra villkor för konstnärerna, dels då man som konstnär såklart ska ha betalt för sitt arbete som alla andra, dels handlar det om att man genom att ge konstnärerna bättre villkor också är med och ger konsten en annan status i samhället. Det är viktigt att påpeka att konst spelar en stor roll i vårt samhälle idag och att man måste skapa bra förutsättningar för dess utveckling.

– Varför har det gått bättre för Göteborgs konsthall än för andra institutioner? Har ni arbetat medvetet med frågan när ni gör utställningar och budget?

– Vi har arbetat mycket medvetet och engagerat för att alla ska ha bra villkor. Jag gör hellre få utställningar med bra förutsättningar. Arvodering av konstnärer är en fråga jag alltid har varit intresserad av och som jag varit involverad i på olika sätt genom mina tidigare engagemang. Och det är en fråga som vi gärna ser att Göteborgs konsthall klart kan markera sin hållning till.

– Vilka erfarenheter kan du förmedla till andra konstinstitutioner?

– Alla har olika förutsättningar och arbetar i olika sammanhang, så det går inte att generalisera. Det finns mycket att ta hänsyn till. Men i stort gäller det att satsa mer på mindre.

– Vad har ni för planer för framtiden? Hur ska ni gå vidare med dessa frågeställningar?

– Vi vill fortsätta att hålla den nivå vi har i dag, och jag anser inte att det är något man kan ifrågasätta även om vi har en finanskris. Så man får skära på annat vis. Dessutom skulle det också vara intressant att få upp diskussionen mer på kommunalpolitisk nivå, för att synliggöra att man måste ha en helhetssyn på konstverksamheterna, och förstå att alla delar såklart kostar. Det ställs allt högre och högre krav på institutionerna, vi skall göra mer men ekonomin följer inte helt med.

MENTALA MURAR – DEN SOM INTE FÅR SKA INTE HELLER HA TOBIAS NIELSÉN

Låga eller obefintliga utställningsarvoden handlar inte om budgetutrymme hos konstinstitutionerna, utan om vilka mentala föreställningar som är fastmurade när budgeten sätts. Det anses normalt att ge konstnärer mycket låg ersättning. Därför blir det också en liten budgetpost. Men det måste inte vara så.

Inga priser är självklara. De är bara resultat av tradition och uppfattningar. Priser för olika saker och tjänster har som allting annat sin idéhistoria, med olika milstolpar. Flygbiljetter låg på en viss nivå innan Ryanair förändrade den marknaden. Vad en nedladdad låt skulle kosta var osäkert innan Apple bestämde sig för priset 0,99 dollar i sin iTunes Store.

Men när nya standarder har etablerats finns en enorm tröghet som kräver ett strukturellt skifte för att en ny förändring kan ske. Uppfattningarna som får styra står som fastmurade: eftersom vi skapar vår världsbild utifrån jämförelser – referensobjekt – så blir vi ofta fast i vissa uppfattningar om vad saker ska kosta, vad som är en rimlig ersättning. Det är dessa referenspunkter som vi sedan utgår från om vad som är rätt och rimligt. De har en dramatisk effekt och handlar inte bara om priser utan alla våra uppfattningar.

En illustration av kraften i de här referenspunkterna finns i Dan Arielys bok *Predictably Irrational* som återger ett experiment där han läser en dikt för en samling studenter. Han säger att han inte vet vad uppläsningen bör kosta och delar in studenterna i två grupper. Till den ena gruppen ställer han frågan om det är värt 10 dollar att höra honom läsa dikten. Till den andra är frågan om det räcker att *betala* dem 10 dollar för att få läsa dikten. Som följdfråga undrar han vad priset borde vara för att han skulle läsa kort- respektive medellånga och långa versioner av dikten (för övrigt Walt Whitmans *Leaves of Grass*). Gruppen som först fick frågan om det var rimligt att betala 10 dollar

svarar i snitt att uppläsningen är värd priset 1, 2 eller 3 dollar beroende på vilken version som avses. Gruppen däremot som inledningsvis fick frågan om det var rimligt att få 10 dollar för att lyssna svarar att det räcker att få mellan 1,30 och 4,80 dollar beroende på vilken version av dikten.

På motsvarande sätt betalas ersättningar ut till konstnärer, utifrån vad "rimligt" anses motsvara. Det handlar således inte om budgetutrymme, utan om vilka mentala föreställningar som är fastmurade när budgeten sätts.

Om vi skulle dela ut en enkät till konstinstitutioner i Sverige skulle vissa svara att det är naturligt att konstnärerna själva ska betala för att få ställa ut genom att egenfinansiera sin tid och sin produktion.¹ Andra skulle svara att konstnärerna kan få ersättning för vissa faktiska utlägg som resor och hyra av utrustning, men inte tiden som de lägger ner. I undantagsfall hade någon sagt att konstnärerna ska få betalt för både sin tid och alla utlägg.

Det är dessa olika synsätt som vi finner i Reko-undersökningen som den här rapporten presenterar och som bygger på en enkät som alltså *har* delats ut. Bland de 86 konsthallar och museer som har studerats märks alltså tydliga skillnader i attityderna. Vissa vill hellre ställa in en utställning än att *inte* följa det statliga MU-avtalet som Konstnärernas Riksorganisation (KRO) förhandlat fram.² Andra sätter sina egna villkor.

På det stora hela finns ändå en gemensam referenspunkt för såväl konstnärer som konstinstitutioner: det är normalt att konstnärer generellt sett tjänar lite pengar. *Om* konstnärerna hade tyckt något annat hade de aldrig godkänt de villkor som erbjuds utan gjort något

annat i stället. Därmed inte sagt att alla – eller ens någon – menar att det är bra så. Att det saknas pengar är väl det vanligaste samtalsämnet inom konsten och kulturen?

I Konstnärsnämndens rapport "Konstnärernas inkomster" från 2009 framstod det tydligt att konstnärer i snitt har lägre inkomst än övriga befolkningen, särskilt låga lönenivåer har bildkonstnärer. Även om spridningen bland bildkonstnärerna är stor, så tjänar halva gruppen mindre än 10 850 kronor i månaden.³

Men de här siffrorna mottas ofta med en gäspning, för bekräftar de inte bara vad vi trodde att vi visste? Uppgifterna kan också tolkas på två sätt: för det första en tillåtande nick att det är så här det är och kommer förbli, för det andra med en reaktion som leder till att faktiskt fundera över varför det är så här.

Den här rapporten – liksom projektet Reko som står bakom den – är ett resultat av en sådan reaktion. Fokus ligger på ersättningen till konstnärerna från konstinstitutionerna och det är en avgränsning som känns bra när jag tar del av resultatet. Dels för att problemformuleringen sätter fingret på hur gamla traditioner fortsätter råda trots att konstscenen – eller egentligen verken – har förändrats. Konstnärer arbetar ju idag inte på samma sätt som tidigare med att sälja saker, det vill säga målningar eller skulpturer. Men låt mig återkomma till det snart.

Dels också för att ämnet tydliggör att konstnärerna även har svårt att ta eller få betalt när de ställer ut på offentligt finansierade konstinstitutioner, som vi tror ska ge konstnärerna en någorlunda rimlig ersättning.⁴ I en ytterligare rapport från Konstnärsnämnden, "Konstnärerna i kulturpolitiken", konstaterade författaren, Per Svenson,

---

1) Även om det aldrig formuleras så uttryckligen så är den direkta följden ändå sådan.

2) MU står för "medverkans- och utställningsersättning". Avtalet förhandlades fram mellan KRO och Statens kulturråd, som representanter för konstnärerna respektive staten.

---

3) Enligt samma undersökning har den svenska befolkningen en medianinkomst på cirka 18 200 kronor i månaden.

4) Även privata konsthallar inkluderas i undersökningen, men står i de fall de inte tar emot offentliga bidrag utanför krav från kulturpolitiken.

också: “Endast tre av de till regeringen återrapporteringskyldiga myndigheterna betalade utställningsersättning under 2004– 2005: Moderna Museet, Nationalmuseum och Riksställningar. Genomsnittet för ersättningens storlek ligger på ca 4 000 kr per konstnär.”⁵

Kulturborgarrådet i Stockholms stad, Madeleine Sjöstedt (FP), har förordat stadens konsthallar att följa det statliga MU-avtalet. Hon har även i en debattartikel uppmanat andra kommuner och regioner att göra detsamma, men inte fått svar. Bryr de sig inte?

Att hon inte fått några svar på sin debattartikel om ersättningar beror troligtvis på att frågan anses liten och inte ens når andra politiker. När jag diskuterar med olika kulturpolitiker ute i landet är kunskapen kring utställningsersättningar liten. Vi ska komma ihåg att nästan alla i kulturnämnderna i Sverige på kommunal och länsnivå är fritidspolitiker och beslut om driftsbudgetar fattas rutinmässigt i de flesta fall: Matteusprincipen (“åt den som har ska vara givet”) är den mest dominerande principen i kulturpolitiken.⁶

En tolkning av den andra sidan av det här myntet blir “den som inte får ska inte heller ha”. Någon måste alltså lyfta frågan om utställningsersättningarna till en principiell nivå för att ett politiskt beslut ska kunna tas.

“Det här är en stor fråga”, menar Madeleine Sjöstedt. “Höjden av kvalitet i kulturlivet avgörs av konstnärerna och de är normalt inte heltidsavlönade. Då måste man se till att de ersättningssystem som faktiskt finns också utnyttjas. Om man inser det – då förstår man också att det här är en jättejätte viktig fråga. För det spelar ingen roll hur många tjänstemän som finns på förvaltningar och institutioner, om det inte produceras kultur finns det inget för dem att göra.”

---

5) Per Svenson, *Konstnärerna i kulturpolitiken. En utredning om konstnärer, kulturpolitik och arbetsmarknad*, Stockholm: Konstnärsnämnden, 2008.

6) Inte bara i Sverige, utan generellt; utifrån studier i Europa.

Låga eller obefintliga ersättningarna har också en väldigt direkt effekt för konstnärerna eftersom de utan ersättning hamnar utanför socialförsäkringssystemet och därmed får minimal sjuk- och föräldrapension liksom pension.

***

Parallellt med den välbekanta rapporteringen om låga löne- och ersättningsnivåer hör vi om något annat som kan få oss att tro att en förändring är på gång. Det talas om konstnärer som entreprenörer i den kreativa sektorn och att denna växer snabbare än ekonomin i övrigt, liksom hur konsten kan bidra till kreativitet och innovation till andra sektorer och om nya konsthallar och kulturhus som ska profilera städer och regioner.

Konsten och kulturen anses på så sätt fungera som viktiga byggstenar i samhällets tjänst. Konsten ska göra oss mer kreativa samtidigt som den ska marknadsföra platser.

Det är lätt att tro att konstnärerna automatiskt är vinnare i en sådan utveckling, men det finns några förklaringar till varför så inte är fallet. Frågan om utställningsersättning till konstnärer är dessutom en del av en större fråga: varför har konstnärer så svårt att ta betalt?

Det finns flera svar. Låt mig försöka diskutera några olika faktorer från ett kulturekonomiskt perspektiv.

För att återkomma till varför inte ens offentliga institutioner ligger på en högre ersättningsnivå till konstnärer är det viktigt att se att kulturpolitikens redskap inte är konstnärer utan förvaltningar och institutioner. Anledningen är förstås att förvaltningen ska administrera och planera för kulturpolitiken samt att institutionerna blir utförare och kontaktytor mot allmänheten, medan finansiering av enskilda personer är snävare. Principen med armlängds avstånd är stark och dessutom relevant.

Men vad som sker om vi betraktar hur en budget fördelas – och detta

gäller även privata konsthallar – beror på något djupt mänskligt: man är sig själv närmast. Madeleine Sjöstedt menar att det är något hon verkligen lärt sig under sina snart fyra år som Stockholms kulturborgarråd: “Det är alltid lättare att argumentera för ännu en tjänsteman än mer pengar till andra. Organisationer funkar så: de är självbevarande och ser till sitt eget. Inte nödvändigtvis för att man vill någon annan illa utan för att man ser sina behov tydligast.”

Det finns undantag där man tagit principbeslut som innebär att MU-avtalet ska följas. På Färgfabriken säger verksamhetsledaren Pernilla Lesse: “Vi skulle aldrig säga till en konstnär att vi vill ställa ut den, men att vi tyvärr inte kan betala någon ersättning. Alla som ställer ut ska få ersättning enligt MU-avtalet. Kan vi inte betala så gör vi inte den utställningen.”

På Göteborgs konsthall säger chefen Lene Crone Jensen att konstnärerna alltid ska ha betalt: “Jag menar att konstnärer ska ha en annan position i samhället än de har och har haft. Alla ska belönas för sina jobb och sina insatser. Vi försöker inte minimera, vi vill gärna ge mer, men vi är också begränsade. Vi försöker följa KRO:s riktlinjer. Om det innebär en någorlunda rimlig betalning kan man alltid diskutera.”

Vilket ansvar ligger på konstnärerna? Det blir tydligt vid en rundringning att det finns en rädsla för att förhandla, i alla fall med insatsen att utställningen inte blir av.

Vi ska också komma ihåg att konstnärerna inte har valt konsten för att förhandla eller för att tjäna pengar. Det finns inte sällan ett avståndstagande från pengar och marknaden. Konsten vilar på en annan logik än den ekonomiska, men priset för att syssla med “det omätbara” har varit en svårighet att själv ta betalt. Det är därför gallerierna fyller en sådan viktig funktion, som mäklare mellan marknadslogiken och den konstnärliga.

Till detta ska vi lägga på den romantiska idén om att konstnären är en person som inte behöver pengar. Men, som en konstnär påpekar i ett samtal, nuförtiden kräver konst stora produktionskostnader. Bara att

kopiera upp ett fotografi kostar drygt 10 000 kronor och att fylla en hel utställning mycket mer.

Dessutom, fortsätter konstnären i vårt samtal, förutsätts att det finns hur mycket tid som helst för att hjälpa till inför en utställning. Det innebär ett feltänk, för om utställningsersättningarna ligger på en låg nivå och vi exkluderar det fåtal, etablerade konstnärer som tjänar bra på att sälja sin konst, måste konstnären arbeta med annat också för att försörja sig. Då finns det inte hur mycket tid som helst att oavlönat hjälpa till med förberedelserna inför utställningen, som hängning exempelvis.

Värdet av tid gäller också produktionsprocessen. Karin Willén, ordförande i KRO, diskuterade under ett seminarium på Kulturhuset om behovet att bokföra sin tid. “Inte exakt, men för att skapa en större kontroll över sin egen situation. Att kvantifiera är egentligen inte ett problem utan en möjlighet.”

Det finns ännu en orsak till varför konstnärerna har klarat sin förhandlingssituation så dåligt. Konstnärerna säger sällan eller aldrig “nej tack” om priset inte är det rätta. Dels för att – för att citera en konstnär som vill vara anonym – det ger så mycket på andra plan att få ställa ut, att det är en förmån att få verka som konstnär och syssla med det som man helst vill. Dels för att om man säger nej finns det en mängd andra konstnärer i samma kategori som står på kö för att få ställa ut.

Ekonomer skulle beskriva det som att det finns ett överutbud, att “råvaran” är outsinlig. Men finns det inte också många advokater eller hantverkare och de lyckas ändå ta betalt? Jo, men om de tackar nej finns det ändå tillräckligt många andra köpare (och om det inte finns det så får de ta ett annat jobb). Problemet för konstnärerna är att finns för få “köpare”, det vill säga konsthallar och institutioner. Känslan är därför att man tvingas vara nöjd med de möjligheter som ges och om man förhandlar – och nu refererar jag återigen några konstnärer som jag talat med – får man ett dåligt rykte som en jobbig person.

Därför blir det inte ens en förhandling. Det blir bara en nickning till svar på påståendet att det är det här och det här som gäller.

Konsthallschefen i Göteborg, Lene Crone Jensen, kan kanske lugna: "Jag betraktar inte konstnärer som försöker förhandla som jobbiga. Vi måste förstås lyssna på argumenten, även om det är upp till oss som institution att sätta gränser sedan."

En lösning handlar dessutom om att inte bara se till sitt eget bästa, utan att tacka nej om inte vissa villkor uppfylls. Men ett krav för att detta fungerar är att ingen går med på sämre villkor. I spelteorin brukar man hänvisa till "fångarnas dilemma" för att beskriva detta, men i stället för exemplet med fångar är det idag vanligare att illustrera situationen med att man ska ta sig till jobbet. För en individ går det snabbare att ta bilen än bussen, men om alla skulle ta bilen så uppstår köer. Resultatet utan samverkan blir att alla tar bilen, men att restiden blir längre än om de flesta tog bussen. I det här läget finns det ännu mindre anledning att ta bussen om alla andra tar bilen: köerna finns ju där ändå.

***

Konstnärerna måste ändå inse att man inte kan få betalt för all tid och för allt material. Det får ingen.

Men alla betalar sin elektriker. Eller?

Ja, på något sätt, men inte för allt. När du köper ett hus kan du göra en elbesiktning utan att betala för den. Det är möjligt eftersom elektriker hoppas att du ska anlita honom för jobb sedan, men det är inte säkert. Ändå kanske han har flera anställda som ska få lön utbetald, oavsett om det kommer in uppdrag eller inte. Nästan alla branscher fungerar så att innan du har något att sälja måste du arbeta gratis med utveckling och investera i marknadsföring. Det är inte bara för konstnärerna som ersättningen först kommer i efterhand.

Vad som däremot krävs är att man kan ta *tillräckligt* betalt i *något* läge. Det är det här som börjar bli ett problem för många konstnärer idag: det som tidigare varit en rimlig logik börjar falla. Att det varit möjligt att betala konstnärer en liten eller ingen ersättning för utställningar beror – utöver de faktorer som vi tidigare nämnt – också på tanken att utställningen fungerar som ett skyltfönster för både konstnären och verken. Pengarna ska komma in i ett senare läge då verken kan säljas. Det här fungerar så länge något verkligen kan säljas. Skivbolagen marknadsförde exempelvis länge sina artister genom att betala ut turnéstöd som innebar att festival- och konsertarrangörer kunde boka artister till en rimlig ersättning. Men eftersom skivbolagen säljer färre skivor är turnéstödet borta och även artisterna vill ersätta sina förlorade intäkter på skivförsäljning med livegage. För som sagt, pengarna måste komma in någonstans om verksamheten ska kunna drivas vidare.

Även konstmarknaden har förändrats. Tidigare såldes saker i form av målningar och skulpturer, sådant som kunde hängas på väggen eller ställas på ett bord. Idag arbetar allt fler konstnärer med utställningsspecifika verk såsom till exempel videokonst, installationer och sådant som gränsar till teater. Därför blir det allt mer relevant att konstverken börjar värderas utifrån tidsåtgång och materialkostnad, samt att utställningarna börjar betraktas som en "marknad" i sig som måste ha fungerande villkor och inlemmas i kulturpolitiken. Att förorda att offentliga institutioner ska följa MU-avtalet är därför en viktig insats.

Har konsthallarna och museerna råd med detta? Ja, om de planerar för detta, i alla fall om politikerna gör det. Inställningen är det som främst spelar roll. Det är slående när man granskar resultaten i undersökningen som presenteras i den här rapporten. Det är inte de stora eller statliga institutionerna som gör bäst ifrån sig generellt. Erik Krikortz är en av de ansvariga i projektet Reko och han säger i sin analys: "Det går att vara ambitiös och arbeta professionellt med en liten budget och publik. Omvänt går det att vara oambitiös och oprofessionell med en stor budget och publik."

Men med högre ersättningar blir det färre utställningar, är den återkommande reaktionen. Och det kan väl inte gynna konstnärerna?

Jag skulle vilja säga att den reaktionen bottnar i två felaktigheter varav den ena har sin förklaring i en isolerad syn på sin verksamhet och den andra i okunskap om vad som faktiskt kostar. Det synsättet beror på att man begränsar sig till att bara se vad den rörliga verksamheten kostar. Det kan en verksamhetsledare göra, men inte en politiker eller för den delen en investerare i en privat konsthall. De arvoden som vi diskuterar är nämligen relativt små poster både sett till vad den anställda personalen och lokalerna kostar. Enligt de uppgifter som konstinstitutionerna har lämnat till Reko ligger typiska kostnader för personal på 40–55 procent av den totala budgeten, lokaler på 20–35 procent och konstnärsvivoden på 0,5–5 procent. En medelstor konstinstitution har typiskt sett en budget på cirka 1–11 miljoner kronor per år.

Jag säger inte detta för att påvisa att det är för dyrt att bekosta museer och konsthallar, utan för att betona vad som framför allt kostar är personalen och lokalerna. Att inte utnyttja lokalerna – till exempel genom att göra färre utställningar – skulle innebära ett resursslöseri. Det är som att hyra eller köpa ett hus men bara bo i det två månader om året. I förhållande till det här resonemanget blir det närmast löjligt att diskutera i termer av några tusen hit och dit i konstnärsvivoden.

En annan felaktighet handlar om att man måste fundera från ett helhetsperspektiv kring när och hur konstnärer ska kunna ta betalt, särskilt i ett kulturpolitiskt sammanhang. Om konstmarknaden är förändrad måste också ersättningarna anpassas. De som finns bör dessutom se till att konstnärer inkluderas i den arbetsmarknad som ligger till grund för sjukpenning och pensioner och liknande. Det är inte heller rimligt att å ena sidan tillgodose dyra utbildningar och å andra sidan inte använda sig av de relativt små medel som krävs för att stärka arbetsmarknaden.

Avslutningsvis är det värt att fundera kring huruvida mer administration och strikta ersättningsmodeller påverkar den kreativa processen

både sett till relationen och riskviljan (man vet ju inte alltid vad som kommer ur ett samarbete och tvekar kanske därför att sätta igång). Riskerar vi inte att konstnärerna ställs mot utställningsinstitutionerna som två motparter, med risk att undergräva det viktiga förtroendet dem emellan? Jag tror inte det. I avtalsdiskussioner är det oundvikligt att motpolar skapas, men om avtalen sedan följs så kan destruktiva förhandlingar och motsättningar undvikas, administrativa frågetecken läggas åt sidan och arbetet inriktas mot konstnärliga aktiviteter.

Kort sagt handlar det om att skapa en välsmord branschpraxis, med färre frågetecken. Hittills har det saknats både problemformuleringar och information. Flera gånger när jag pratar med både verksamhetschefer och konstnärer frågar de hur det ser ut på andra ställen. Transparensen har, trots att så många konstinstitutioner är offentliga verksamheter, varit dålig. Därför är den här undersökningen viktig, för att vi nu får något att diskutera utifrån. Vilken standard är egentligen rimlig? Inga priser är självklara.

Tobias Nielsén

Tobias Nielsén är kulturekonom, omvärldsanalytiker och bokförläggare på det forskningsbaserade kunskapsföretaget QNB Volante. Han skriver på bloggen Kultur-ekonomi.se och är ofta anlitad talare i frågor som rör kulturpolitik, kreativitet och samhällsförändring. 2009 var han nominerad till den europeiska utmärkelsen Cultural Policy Research Award.

Diagram 2: Skriftliga avtal

Upprättades ett skriftligt avtal i samband med utställningen?

Ja 75 %
Nej 25 %

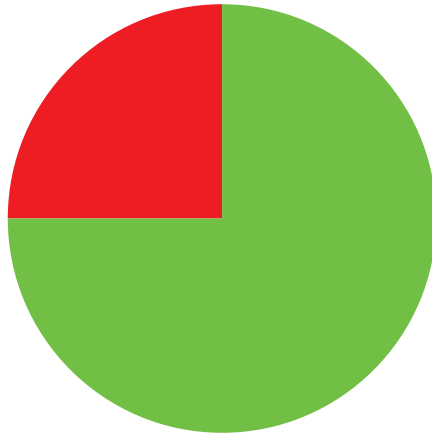

Diagram 4: Utställningsersättning

Betalades utställningsersättning enligt MU-avtalets miniminivåer?

Ja 44 %
Nej 56 %

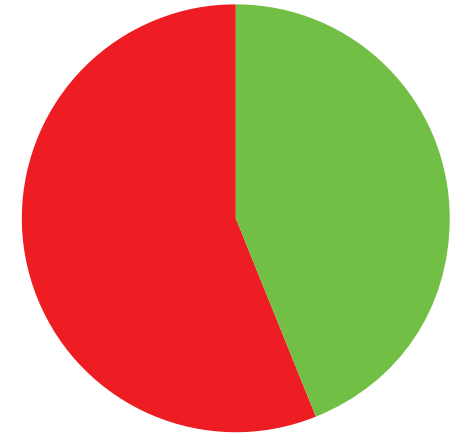
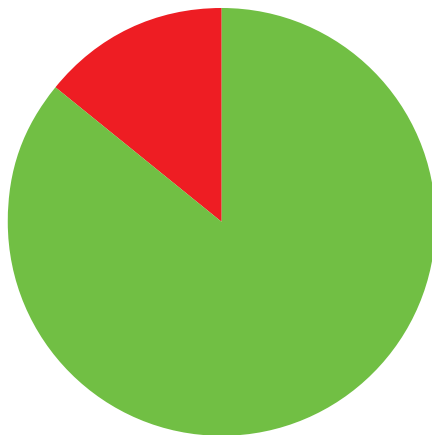

Diagram 3: Ersatta kostnader

Ersattes samtliga kostnader i samband med utställningen?

Ja 86 %
Nej 14 %

Tabell 5: Könsuppdelad statistik – Ersatta kostnader

Ersattes samtliga kostnader i samband med utställningen?

	Ja	Nej
Kvinnor	83 %	17 %
Män	90 %	10 %

P=0,16

Tabell 6: Könsuppdelad statistik – Utställningsersättning

Betalades utställningsersättning enligt MU-avtalets miniminivåer?

	Ja	Nej
Kvinnor	43 %	57 %
Män	46 %	54 %

P=0,66

BILAGA 1: METODBESKRIVNING SÅ ÄR REKO-INDEXET UPPBYGGT

Reko-indexet bygger på uppgifter om konstnärers villkor, när de ställer ut vid landets konstinstitutioner, insamlade enligt fyra kriterier:

1. Skriftliga avtal. Upprättas sådana?
2. Ersatta kostnader. Ersätts samtliga kostnader i samband med utställningen?
3. Utställningsersättning. Betalas utställningsersättning enligt MU-avtalet?
4. Övriga villkor – medverkansersättning, omdömen, policy, samarbete.

För att kunna sammanställa ett tydligt index som baseras på dessa relativt olikartade kriterier och som visar hur långt konstinstitutionerna har kommit på vägen mot Reko arbetsvillkor för konstnärer har vi omvandlat den insamlade informationen till poäng. Denna beräkning följer en metod, som bland annat är inspirerad av de rankinglistor som görs av amerikanska universitet. För varje kriterium är 100 poäng den maximala nivå som går att uppnå. Poängen för de fyra kriterierna har sedan räknats ihop till en totalpoäng.

1. Skriftliga avtal

Underlaget bygger på ja eller nej-svar på frågan om ett skriftligt avtal har upprättats. Poängen beräknas procentuellt: Skriftliga avtal för samtliga konstnärer ger 100 poäng. Om skriftliga avtal upprättats i hälften av fallen ger det 50 poäng, i tre fjärdedelar av fallen 75 poäng etc.

2. Ersatta kostnader

Underlaget bygger på ja eller nej-svar på frågan om kostnader i samband med utställningen ersätts. Poängen beräknas procentuellt: Om kostnader alltid ersätts ges 100 poäng. Är tre av fyra svar positiva, ges 75 poäng etc.

3. Utställningsersättning

Beräkningen av poäng i denna kategori är mer komplex. Poängsättningen sker i relation till tariffer för utställningsersättning som fastställts i MU-avtalet.⁷ Då vi vill uppmärksamma att MU-avtalets tariffer anger en miniminivå, ger det inte 100 poäng att betala enligt dessa, utan istället 80 poäng. Utgår utställningsersättning utöver minimum, så ger det ytterligare poäng.

4. Övriga villkor – medverkansersättning, omdömen, policy, samarbete

Det fjärde kriteriet är en samlad bedömning där vi har viktat fyra olika aspekter, både kvalitativa och kvantitativa.

- a. Betalas skälig medverkansersättning (timarvode för nedlagt arbete)?
- b. Uppgiftslämnarnas kommentarer om institutionen.
- c. Har institutionen en policy för konstnärers villkor och hur ser denna ut?
- d. Lämnar institutionen ut uppgifter kring verksamheten (de flesta faller under offentlighetsprincipen) och hur förhåller den sig till arbetet för att förbättra konstnärernas villkor?

Eftersom medverkansersättning ännu inte var ett etablerat begrepp under 2009 – och eftersom MU-avtalet inte innehåller något absolut krav på att betala en sådan ersättning – har vi i detta första *Reko-index* valt att inte göra medverkansersättning till ett eget kriterium.

Poängkrav för Reko-märkning

För att en institution ska Reko-märkas måste den uppnå vissa poängnivåer:

1. Skriftliga avtal – 100 poäng
2. Ersatta kostnader – 100 poäng
3. Utställningsersättning – 80 poäng
4. Övriga villkor – medverkansersättning, omdömen, policy, samarbete – 65 poäng

Rekos mål är att lyfta fram de institutioner som erbjuder bra villkor. En institution kan i något kriterium ligga under *Reko-nivån* och ändå bli *Reko-märkt*, om den sammanlagda poängen är tillräckligt hög, och det rör sig om mindre avvikelser.

---

⁷) Tarifferna finns i MU-ramavtalet som är en bilaga i rapporten.

BILAGA 2: MU-RAMAVTALET

Statens kulturråd
Box 27215
102 53 STOCKHOLM
INK. till Statens Kulturråd
Registratur

d. 2008-09-22

Dnr.....

Godkännande av avtal om konstnärers medverkan och ersättning vid utställning av konstverk

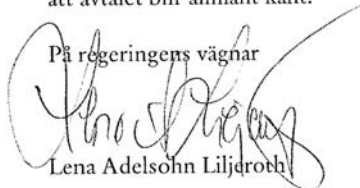
I bilaga

Genom beslut den 22 mars 2007 uppdrog regeringen åt Statens kulturråd att förhandla med berörda konstnärersorganisationer och träffa ett nytt avtal med dem om ersättning vid utställning av konstverk. Avtalet skulle träffas med förbehåll för regeringens godkännande.

Med skrivelse den 18 december 2007 har Statens kulturråd redovisat uppdraget. Därefter har Statens kulturråd den 17 september för regeringens godkännande överlämnat ett slutligt avtal med berörda organisationer om konstnärers medverkan och ersättning för utställning av konstverk med den lydelse som framgår av *bilagan*.

Regeringen godkänner avtalet. Det gäller fr.o.m. den 1 januari 2009. Vidare uppdrar regeringen åt Statens kulturråd att på lämpligt sätt se till att avtalet blir allmänt känt.

På regeringens vägnar

Lena Adelson Liljeroth

Robert Nilsson

Kopia till

Finansdepartementet Fi/Ba
Moderna museet
Riksutställningar
Konstnärernas riksorganisation (KRO)
Föreningen Sveriges konsthantverkare och
industriformgivare (KIF)
Föreningen Svenska Tecknare
Svenska Fotografers förbund

AVTAL FÖR KONSTNÄRERS MEDVERKAN OCH ERSÄTTNING VID UTSTÄLLNINGAR

mellan svenska staten, representerad av Statens kulturråd å ena sidan och Konstnärernas Riksorganisation, Föreningen Sveriges Konsthantverkare och Industriformgivare, Föreningen Svenska Tecknare och Svenska Fotografernas förbund (nedan gemensamt kallade organisationerna), å den andra sidan.

ALLMÄNNA BESTÄMMELSER

1 §. Avtalets ändamål

Detta avtal reglerar följande

1. Former för förhandling, avtalsinnehåll och avtalsslutande mellan arrangör av konstutställning (nedan kallad arrangör) och utställande konstnär, fotograf, tecknare, konsthantverkare, formgivare m.fl. (nedan kallad konstnär) och
2. Ersättning för visning av verk som är i konstnärens ägo för allmänheten eller en större slutna krets genom tillfällig utställning inom och utom landet (nedan kallad utställningsersättning).

2 §. Avtalets omfattning

1. Avtalet omfattar utställning av alster av bildkonst, fotografi, illustrationer, konsthantverk etc. som avses i 1 och 49 a §§ lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk, vilka gemensamt betecknas som "konstverk" i detta avtal.
2. Avtalet omfattar utställning till vilken allmänheten eller en större slutna krets äger tillträde. Utställning av konstverk som utförts av elev i utbildning om utställning anordnas av läroanstalten i samband med elevens utbildning omfattas inte.
3. Avtalet omfattar nu levande konstnärer som har sin huvudsakliga verksamhet i Sverige och/eller som är stadigvarande bosatta i landet, oberoende av organisationstillhörighet
4. Avtalet omfattar statliga myndigheter och institutioner som erhåller statligt anslag eller bidrag för sin verksamhet.

BESTÄMMELSER FÖR ENSKILDA AVTAL MELLAN ARRANGÖR OCH KONSTNÄR

Ink 2008-09-17

3 §. Former för förhandling, avtalsinnehåll och avtalsslutande

Detta avtal skall ligga till grund för enskilda avtal som skall upprättas mellan arrangörer och konstnärer. Arrangören är skyldig att så långt möjligt före utställningsarbetet uppta förhandling och sluta ett skriftligt avtal med konstnären. Avtalet skall reglera villkoren för konstnärens medverkan i utställningen.

Vid utställningar med flera konstnärer kan avtal träffas med en grupp av konstnärer, om konstnärerna uppträder och presenteras som en grupp. I annat fall skall enskilt avtal träffas med varje deltagande konstnär.

När utställningar producerats av institution som inte är liktydig med arrangör som visar utställningen, vilket förekommer vid vandringsutställningar*, är det institutionen som producerat utställningen som är skyldig att sluta ett skriftligt avtal med konstnären.

* Med vandringsutställning avses här utställning som är avsedd att visas på flera platser samt redan färdigställda utställningar som säljs/hyrs/lånas ut till annan arrangör.

Parterna förutsätter att arrangör i samråd med organisationerna upprättar normalavtal eller använder av organisationerna gemensamt upprättat normalavtal som grund för de enskilda avtalen.

De enskilda avtalens innehåll

Det skall framgå av enskilda avtal mellan arrangör och konstnär hur parterna reglerar följande:

1. Kostnader som uppstår i samband med utställningen, till exempel kostnader för frakt, försäkring, resor, teknisk utrustning med mera.
2. Övriga ersättningar för utställningsuppdraget, så som betalning för konstnärens arbete inför, under och efter utställning. Exempel på arbete som skall regleras är konstnärens arbete med produktion, katalog, hängning/montering, möten, visning och efterarbete.
3. Upphovsrättsligt nyttjande av konstnärens verk efter avslutad utställning. Exempel på nyttjande är publicering av bilder på arrangörens hemsida.
4. Ersättning för arrangörens visning för allmänheten av konstverk enligt fastlagd tariff för utställningsersättning (se 6 § i detta avtal).
5. Information om vilka arrangörer som visar utställningen vid vandringsutställningar.
6. Tidpunkt och former för redovisning av ekonomisk ersättning till konstnären.

REGERINGSKANSLIET
Kulturdepartementet
Ink 2008-09-17

Dnr KU 2007/3586/KV

6/13
AG
es
1
22
KW

De enskilda avtalen skall därutöver innehålla en beskrivning av utställningen med angivelse av utställningstid, plats/platser, ansvarig arrangör, deltagande konstnärer, leveranstider, förteckning av konstverk med mera.

4 §. Redovisning av enskilda avtal

Arrangören skall fortlöpande förse konstnärens organisation med kopior av ingångna avtal. Avtalen skall så snart som möjligt efter avtalets undertecknande vara organisationen tillhanda.

5 §. Tvist mellan konstnär och arrangör

En eventuell tvist om tillämpningen av enskilda avtal mellan konstnär och arrangör skall i första hand lösas genom förhandling mellan parterna. Om enighet inte kan uppnås får tvisten hänskjutas till prövning i allmän domstol.

BESTÄMMELSER FÖR UTSTÄLLNINGERSÄTTNING

6 §. Ersättning för visning av verk genom tillfällig utställning (utställningsersättning)

Utställningsersättning skall alltid utgå för en arrangörs visning för allmänheten eller större slutna krets av konstverk som är i konstnärens ägo.

Utställningsersättningen kan inte avtalas bort genom enskild uppgörelse mellan arrangör och konstnär.

Utställningsersättningen kan inte omvandlas till att täcka betalning för konstnärens arbete eller andra omkostnader för konstnären i samband med utställningen som regleras i enskilda avtal mellan konstnär och arrangör enligt 3 §.

Utställningsersättningens storlek regleras i bilagd tariff av vilken även lägsta belopp framgår. Publikstatistik per föregående verksamhetsår samt utställningstid avgör ersättningsnivån för varje utställning. Beloppen i tariffen räknas upp med konsumentprisindex (KPI) vart tredje år. Beloppet avrundas till närmast högre hundratal kronor.

Vid vandringsutställning skall utställningsersättning betalas för varje utställningstillfälle. Beloppet för utställningsersättning varierar beroende på den visande arrangörens besöksstatistik och utställningstid enligt bilagd tariff. Stora vandringsutställningar med fler än 20 konstnärer är undantagna från regeln om ersättning per utställningstillfälle och regleras på särskilt sätt i tariffen.

AVBROTT, STÖLD OCH SKADA I SAMBAND MED UTSTÄLLNING

7 §. Vid avbrott i utställning

Om arrangören till följd av stöld, skada eller annan omständighet, som äger rum under den tid då det enligt avtal varit ur konstnärens besittning, inte längre kan visa de utställda verken skall den ersättning som regleras i enskilt avtal samt utställningsersättning enligt tariff utgå för hela den avtalade utställningstiden.

8 §. Vid stöld eller skada

Arrangören är skyldig att ersätta konstnären för förlust som uppstått genom att verk stulits eller skadats under den tid då det enligt avtal varit ur konstnärens besittning.

ÖVRIGA BESTÄMMELSER

9 § Referensgrupp för uppföljning av avtalet mellan svenska staten och organisationerna

I syfte att följa upp hur detta avtals bestämmelser implementeras och tillämpas skall det finnas en av parterna gemensamt tillsatt referensgrupp. För att fullgöra sina uppgifter skall gruppen beredas tillgång till enskilda avtal som upprättats mellan konstnär och arrangör.

Referensgruppen skall utgöras av sju ordinarie ledamöter varav tre utses av organisationerna och tre av Statens kulturråd. Parterna utser gemensamt en sjunde ledamot som ordförande. Gruppen kan till sammanträden bjuda in arrangör, konstnär och andra berörda parter för diskussioner.

Referensgruppen skall ha minst två sammanträden per kalenderår. Därutöver kan gruppen sammankallas om avtalets parter begär det. Möten ska protokollföras och justeras av bägge avtalsparter.

10 §. Avtalsperiod och uppsägning

Avtalet gäller under förbehåll av regeringens godkännande. Avtalet gäller från och med den dag som regeringen bestämmer tills vidare med en ömsesidig uppsägningstid om tre månader. Uppsägning från statens sida skall avse samtliga organisationer. Uppsägning från organisationernas sida skall ske av dem gemensamt.

6088
us
3
22

Stockholm datum

För svenska staten

Statens kulturråd

08-09-17

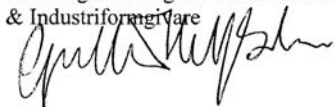

För organisationerna

Konstnärernas Riksorganisation

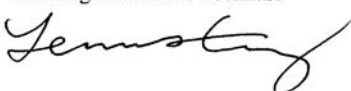
Föreningen Sveriges Konsthantverkare
& Industriformgivare

Svenska Fotografers förbund

Föreningen Svenska Tecknare

Tariff för visning av konstverk för allmänhet genom tillfällig utställning (Utställningsersättning)

Följande tariff skall tillämpas för 6 § i avtalet för konstnärers medverkan och ersättning vid utställningar mellan svenska staten och Konstnärernas Riksorganisation, Föreningen Sveriges Konsthantverkare & Industriformgivare, Föreningen Svenska Tecknare och Svenska Fotografernas Förbund (nedan kallat avtalet).

Avtalet och tariffen avser utställningar hos statliga arrangörer samt statligt producerade vandringstställningar.

Utställningsersättning utgår för att konsten visas för en publik. Utställningsersättningen kan enligt 6 § i avtalet inte omvandlas till att täcka betalning för konstnärers arbete eller andra omkostnader för konstnären i samband med utställningen.

Beräkning av utställningsersättning skall grundas på den tariff som gäller det år då utställningen visas.

Tariffen anger minimivärden och räknas upp vart tredje år med konsumentprisindex (KPI) avrundat till närmaste högre hundratal kronor.

RIKTLINJER FÖR TARIFF

1. Utställningstid och besöksantal vägledande

Arrangörerna har i tariffen delats in i fyra kategorier utifrån redovisat besöksantal. Hänsyn har tagits till arrangörer som bedriver en bredare verksamhet än konstutställningar, till exempel kulturhus. Tariffen tar inte hänsyn till storlek på utställning, antal verk eller vilken slags konst som visas. Varje utställning betraktas som en helhetsupplevelse. Avgörande är hur lång tid utställningen har öppet för allmänheten och ersättning beräknas per vecka.

2. Enskilt avtal för konstnärers arbete

För att tariffen för utställningsersättning ska kunna tillämpas krävs att konstnären och arrangören i enlighet med 3 § i avtalet, tecknar ett skriftligt avtal som reglerar konstnärers arbete och omkostnader i samband med utställningen. Det ska framgå av det enskilda avtalet vilken kategori i tariffen som tillämpas för visning av utställningen samt under vilken tidsperiod utställningen skall visas.

3. Beräkning av utställningstid

Som en veckas utställningstid räknas sju sammanhängande veckodagar varav arrangören håller öppet för allmänheten minst fyra dagar. Undantaget är första veckan som räknas som nio dagar varav arrangören håller öppet minst sex dagar. Dag för pressvisning och vernissage undantas från utställningstiden. Utställning som kvarstår efter nio sammanhängande veckodagar skall ersättas som två veckors utställning.

Exempel

Vernissage på fredag undantas från ersättning

Utställning för allmänhet lördag till söndag nästföljande helg = 1 veckas utställningstid

En ny utställningsvecka inträder från och med måndag.

4. Lägsta belopp

Lägsta belopp för utställningsersättning per konstnär och utställning oavsett utställningens längd och oavsett om tariff 1, 2, 3 eller 4 tillämpas är:

Separatutställning	5 000
Gruppetställning 2-3 deltagare	3 000 per konstnär
Gruppetställning med 4 till 20 deltagare	2 000 per konstnär

5. Vandringsutställningar

Vid vandringsutställningar med upp till 20 deltagare ersätts varje nedslag som en utställning där beloppet för utställningsersättning varierar beroende på vilken arrangör som visar utställningen. Tarifferna i kategori 1-4 nedan, skall användas för beräkning av utställningsersättning avseende statligt producerade vandringsutställningar oavsett om de visas på statliga institutioner eller inte.

Vid stora vandringsutställningar med fler än 20 deltagare gäller följande lägsta belopp:

1-5 utställningar	4 500 per konstnär
6-10 utställningar	6 000 per konstnär
11-15 utställningar	7 500 per konstnär

Vid ytterligare utställningar räknas lägsta belopp per konstnär upp med 1 500 kr i intervaller om 5 utställningar.

6. Fördelning vid grupputställningar

Vid grupputställningar fördelas utställningsersättningen efter förslag från arrangören mellan konstnärerna där hänsyn tas till utställningsyta och exponering inom utställningen.

Arrangören skall samråda med konstnärerna innan denne tar ställning till fördelning av beloppet.

Arrangörer av större grupputställningar skall erinras om att tariffen anger miniminivåer. Vid större grupputställningar där endast lägsta belopp kan garanteras enligt punkt 4, är arrangören skyldig att ta hänsyn till konstnär/konstnärer som inom grupputställningen ges en markant större exponering än övriga deltagare, så att en högre ersättning än lägsta belopp kan betalas till denne/dessa.

7. Arrangörer med filialverksamhet

För arrangörer som bedriver permanent verksamhet i filialer på annan adress, räknas varje adress som egen konsthall.

För arrangör som tillfälligt flyttar ut verksamhet med utställningar till annan adress, gäller samma tariff som för arrangörens vanliga verksamhet.

I det följande anges vilka ersättningsnivåer som ska tillämpas av statliga myndigheter och institutioner som visar utställning inom den egna institutionen samt statligt producerade vandringsutställningar som visas på platser och lokaler med annan huvudman.

KATEGORI 1: STÖRRE MUSEER OCH KONSTHALLAR

- Centrala statliga museer
- Arrangörer vars huvudsakliga verksamhet är utställningar med bild- och formkonst och där besöksantalet överstiger 100 000 personer per år
- Utställningar utomlands i regi av svenska staten, t ex utställningar vid ambassader
- Övriga utställningar som anordnas med statlig huvudman

Exempel: Arkitekturmuseet, Moderna museet, Nationalmuseum, Waldemarsudde.

Ersättning

Separatutställning	4 000 kr/vecka			
Gruppetställning 2-3 deltagare	x 1,5 av beloppet för separatutställning			
Gruppetställning 4-8 deltagare	x 2	"	"	"
Gruppetställning 9-20 deltagare	x 2,5	"	"	"

Exempel	4 veckor	6 veckor	8 veckor	12 veckor
separatutställning	16 000	24 000	32 000	48 000
grupp 2-3 deltagare	24 000	36 000	48 000	72 000
grupp 4-8 deltagare	32 000	48 000	64 000	96 000
grupp 9-20 deltagare	40 000	60 000	80 000	120 000

KATEGORI 2: MEDELSTORA MUSEER, LÄNSMUSEER, STÖRRE KONSTHALLAR OCH KULTURHUS

- Museer och konsthallar med besöksantal mellan 50 000 och 100 000 personer per år
- Museer med besöksantal över 100 000 personer per år, men där verksamheten inte huvudsakligen är inriktad på utställningar av bild- och formkonst
- Kulturhus med besöksantal över 100 000 personer per år

Ersättning

Separatutställning	3 000 kr/vecka			
Gruppetställning 2-3 deltagare	x 1,5 av beloppet för separatutställning			
Gruppetställning 4-8 deltagare	x 2	"	"	"
Gruppetställning 9-20 deltagare	x 2,5	"	"	"

Exempel	4 veckor	6 veckor	8 veckor	12 veckor
separatutställning	12 000	18 000	24 000	36 000
grupp 2-3 deltagare	18 000	27 000	36 000	54 000
grupp 4-8 deltagare	24 000	36 000	48 000	72 000
grupp 9-20 deltagare	30 000	45 000	60 000	90 000

KATEGORI 3: MINDRE MUSEER OCH MEDELSTORA KONSTHALLAR

- a) Kommunal museum och länsmuseum med 10 000 – 50 000 besökare/år, oavsett om institutionen har som inriktning att visa konst eller t ex kulturavsniriktning
b) Konsthallar, kommunala eller föreningsdrivna med 10 000 – 50 000 besökare/år

Ersättning

Separatutställning	2 000 kr/vecka			
Gruppställning 2-3 deltagare	x 1,5 av beloppet för separatutställning			
Gruppställning 4-8 deltagare	x 2	"	"	
Gruppställning 9-20 deltagare	x 2,5	"	"	

Exempel	4 veckor	6 veckor	8 veckor	12 veckor
separatutställning	8 000	12 000	16 000	24 000
grupp 2-3 deltagare	12 000	18 000	24 000	36 000
grupp 4-8 deltagare	16 000	24 000	32 000	48 000
grupp 9-20 deltagare	20 000	30 000	40 000	60 000

KATEGORI 4: SMÅ KONSTHALLAR OCH UTSTÄLLNINGSRUM SAMT FRIA ARENOR

- a) Konsthallar med färre än 10 000 besökare/år
b) Utställningar av mindre omfattning där konsten samsas med annan verksamhet i samma rum, t ex konst i kommunbibliotek, kommunalhus med mera
c) Fria arenor/konstnärsdriven verksamhet med färre än 10 000 besökare/år

Ersättning

Separatutställning	1 000 kr/vecka			
Gruppställning 2-3 deltagare	x 1,5 av beloppet för separatutställning			
Gruppställning 4-8 deltagare	x 2	"	"	
Gruppställning 9-20 deltagare	x 2,5	"	"	

Exempel	4 veckor*	6 veckor*	8 veckor	12 veckor
separatutställning	4 000	6 000	8 000	12 000
grupp 2-3 deltagare	6 000	9 000	12 000	18 000
grupp 4-8 deltagare	8 000	12 000	16 000	24 000
grupp 9-20 deltagare	10 000	15 000	20 000	30 000

* Regeln om lägsta ersättning ger högre nivåerna för kortare utställningar inom kategori 4 än angivet, se punkt 4 i riktlinjerna.

Stockholm datum

För svenska staten

Statens kulturråd 08-09-17

För organisationerna

Konstnärernas Riksorganisation

Föreningen Sveriges Konsthantverkare & Industriformgivare

Svenska Fotografers Förbund

Föreningen Svenska Tecknare

Reko drivs av den ideella föreningen c/o konst. Projektet stöds av Framtidens kultur, Statens kulturråd och Västra Götalandsregionen, samt sponsras av Hoodboard. Initiativtagare till Reko är Erik Krikortz, Jan Rydén och Tanja von Dahlen. Peder Wennersten har jobbat som projektkoordinator, Maja-Lena Johansson som projekt-assistent och Pernilla Regnér Nordlund har varit praktikant. Hannes Nordholm har översatt rapporten till engelska. Jan Kowalski har bidragit med statistiska råd. Frida Cornell, Linus Elmes och Katja Lindqvist har fungerat som referensgrupp.

För mer information:
www.projektreko.org
info@projektreko.org